

Varcaba Erika

egyetemi hallgató

Ungvári Nemzeti Egyetem

Husztai Ilona

főiskolai oktató

II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola, Beregszász

Nyelvtanulási stratégiák a beregszászi magyar tannyelvű iskolákban

Nyelvtanulási stratégiákkal minden nyelvtanuló találkozik függetlenül attól, mekkora figyelmet fordít a diák az adott nyelv elsajátítására. A stratégiák a nyelvtanulás alapjának tekinthetők, melyek használata során a nyelvtanuló összegyűjti a megfelelő információkat, melyeket később memorizál, majd saját környezetében használ [BÁRDOS, 2000].

A kutatók már az 1970-es évek elejétől, és egyre növekvő érdeklődéssel vizsgálták, vajon milyen stratégiákkal vértézi fel magát a nyelvtanuló, amikor elhatározza, hogy elsajátít egy idegen nyelvet [KONTRÁNÉ – KORMOS, 2004].

Mint ismeretes, a kárpátaljai magyarság az ukrainai magyar kisebbség részét képezi. A helyi magyar tannyelvű iskolákban Ukrajna Oktatási és Tudományos Minisztériumának rendelete alapján az idegen nyelvek oktatása 2003-tól a második osztályban kezdődik [HUSZTI, 2004]. Tehát az érettségiző középiskolás diákok 10, míg a gimnáziumi tanulók 11 éven át tanulják azt az idegen nyelvet, amelyet az adott oktatási intézményben tanítanak. Középiskolásaink az évek során sokféle stratégiát „próbálhattak ki” nyelvtanulásuk közben. Kutatásunkban ezekre a stratégiákra voltunk kíváncsiak, illetve arra, mennyire bizonyultak e stratégiák hasznosnak a tanulók számára. A kutatáshoz elkészített kérdőívben arra is rákérdeztünk, hogy mennyire bizonyulnak segítőkésznek a nyelvtanárok a nyelvtanulási módszerek kiválasztása során.

Felmérésünkben 40 tanuló vett részt, kiválasztásuk véletlenszerűen történt. Mind a 40 diák az érettségiző korosztályhoz tartozott, vagyis 16-17 évesek voltak, 16 fiú és 24 lány.

A válaszok alapján elmondható az, hogy a felmérésben részt vett minden egyes tanuló használ különféle módszereket, amelyekkel megkönnyítheti a nyelvtanulás folyamatát. Ezen módszerek személyiségfüggők, illetve annak alapján kerülnek kiválasztásra, hogy az elmúlt évek során mennyire bizonyultak hatékonyak a diákok számára.

*„Régebben, ha sok szót kellett egyszerre megtanulnom, egyenként ismételtetem sorban őket. De általában elfelejtettem a szavakat, ezért ha most kell szavakat tanulnom, inkább csoportosítom őket, így valamilyen szinten kapcsolódnak egymáshoz, tudom őket kötni valamihez, így nem felejttem el könnyen. Nekem ez a jól bevált módszerem.” (17 éves gimnazista lány)**

A tanulók a stratégiákat saját maguk választják ki, nagyon ritka az, mikor a tanáraikhoz fordulnak segítségért. A tanárok ezekben az iskolákban a tanulók válaszai alapján szívesen nyújtanak segítséget a módszerek kiválasztásában, ha a diák segítséget kér tőlük. Módszerekről az angol órák során nem szokott szó esni, ennek ellenére a nyelvtanulás során megjelennek a tanulók körében.

* A kérdőívekből vett idézeteket dőlt betűvel emeljük ki. Az idézetek végén zárójelben adjuk meg, hogy kitől származik az idézet.

A téma szakirodalmában gyakran emlegeti, hogy különbség van a fiúk, illetve a lányok között a nyelvtanulási stratégiák használatával kapcsolatban [OXFORD, 1990]. Kutatásunk ilyen különbség jelenlétét a beregszászi érettségiző magyar iskolás fiúk, és lányok között nem támasztotta alá, hiszen a kérdőívek feldolgozása és a válaszok elemzése során nem volt megfigyelhető különbség lányok és fiúk között abban a kérdésben, hogy vannak-e sajátos nyelvtanulási stratégiáik. A legelterjedtebb módszereket egyaránt használják fiúk is, lányok is.

Ha már elterjedt stratégiákat említettünk, akkor essen néhány szó arról, melyek azok a módszerek, amelyeket a beregszászi diákok használnak angoltanulásuk során. Az első helyre került gyakorisága alapján az a módszer, amelyet szinte minden résztvevő diák megemlített, mikor az általa használt stratégiákra kérdeztünk rá (összesen 37 tanuló). Ez a módszer a szavak csoportosítása új szókinccselemek tanulásakor és begyakorlásakor. A szavakat és kifejezéseket a tanulók összegyűjtik, majd saját maguk által létrehozott kategóriákba csoportosítva tanulják meg őket. A tanulás folyamata gyakori ismételtetéssel köthető össze, amit a tanulók azzal indokolnak, hogy ha nem mondják el újból és újból a megtanult szavakat, nagyon hamar elfelejtik őket.

„Csoportokba rendezem a szavakat, majd elkezdem megtanulni őket. Már rájöttem arra, hogy ha nem ismételem át többször, miután megtanultam, akkor elfelejtem.” (16 éves középiskolás fiú)

A modern technológia a tanulók módszereire is nagy hatással vannak. Minden diák említést tesz a szókinccsbővítési módszerek kapcsán a mobiltelefonokról, számítógépről, Internetről, valamint a különböző számítógépes játékokról. Elmondásuk szerint szinte észrevétlenül tanulnak meg új szavakat. Ezeket a szavakat gyakran látják vagy hallják, így nem felejtik el könnyen.

„Angol szókinccsemet az Internet segítségével tudom a legjobban fejleszteni. Gyakran töltök le angol nyelvű oldalakat, olyanokat, amelyek érdekelnek. Használok szótárt, hogy megértssem, és miközben a szótárt használom, sok új szót tanulok meg. Ha legközelebb találkozom ezzel a szóval, már tudom, hogy mit jelent. Az Interneten kívül a telefonomat is angol nyelvre állítom be, hogy így is gyakoroljam a nyelvet.” (17 éves gimnazista fiú)

Nagyon sok tanuló olvas angol nyelvű könyveket, újságokat, magazinokat, így fejlesztve szókinccsét. Szintén nagyon elterjedt ennek a korosztálynak a körében az angol nyelvű zeneszámok magyar nyelvre való fordítása, hisz érdekli őket, miről is énekel kedvenc együttesük.

Beszédképesség-fejlesztéssel kapcsolatban kevés diák számolt be különleges módszerekről. A legtöbben kihasználják az angol órák adta lehetőséget, hisz az a legjobb terep, hogy beszédüket fejlesszék, mivel Kárpátalján, sajnos, kevés lehetőség van arra, hogy anyanyelvükkal beszélgetve fejlesztesse a diákok a beszédjét egy adott idegen nyelven.

„Sajnos nincs lehetőségem angol emberekkel beszélgetni, így az angol órákon próbálok a tanárral kommunikálni, ha van rá lehetőségem.” (17 éves középiskolás lány)

Végső következtetésként levonható az, hogy a beregszászi iskolákban érettségiző tanulók mindegyike használ valamilyen stratégiát az angol nyelvtanulásuk során. Vannak esetek, mikor a tanuló nincs is tisztában azzal, hogy ő maga is használ valamilyen módszert, talán mert nem tudja, hogy a saját nyelvtanulása során használt eszközöket nevezik nyelvtanulási

stratégiáknak. Saját bevallásuk szerint a felsorolt stratégiák mind nagyon hasznosak a nyelvtanulásuk szempontjából, amit az is bizonyít, hogy jó tanulmányi eredményeket érnek el angol nyelvből.

Ez a kutatás újabb bizonyítéka annak, hogy a nyelvtanulási stratégiák használata képezi a nyelvtanulási folyamat egyik legfontosabb alapját.

Hivatkozások:

BÁRDOS, J. (2000): *Az idegen nyelvek tanításának elméleti alapjai és gyakorlata*. Budapest: Nemzeti Tankönyvkiadó

HUSZTI, I. (2004): *Idegennyelv-oktatás kisebbségi környezetben*. Ungvár: Poli Print

KONTRÁNÉ HEGYBÍRÓ E., KORMOS J. (Szerk.) (2004): *A nyelvtanuló: Sikerek, módszerek, stratégiák*. Budapest: OKKER

OXFORD, R. (1990): *Language Learning Strategies: What Every Teacher Should Know*. Boston: Heinle&Heinle